

meitat hi posà guano y lo mateix en un tros de patatas, fentse creus els pagesos de la gran diferencia de color y desentrollo que s' hi notava, essent causa tan clara, de que l' any vinent l' imitessin algúns pagesos, cuydantse ell de fer venir un vagó de guano, que lograren més barato per medi de la *associació*. Tenia afició als fosfats, y ne donaba á la quitxalla y als animals perque fossin forts, y ne barrejava ab els fems, procurant en tot fer participar als demés dels seus coneixements.

Comprenent que la *associació* es la base per lograr lo demés, va esser un dels fundadors de la Càmera agricola, fent propaganda pe'ls pobles, costantli á ell y á altres, sacrificis, diners y disgustos com costan las cosas bonas, que son combatudas per personas de poca il·lustració, per egoistas ó envejosos y per esperit de partit ó miserias humanas. Un dia estava enfadat perque, essent la Càmera la base de la salvació pe'ls pagesos, eran gansos en ficarshi, y fins n' hi havia molts que la criticaban y deyan que 'ls principals s' hi feyan l' *arrós*, quan tants sacrificis els costaban.

—No 'n fassis cas,—li deya un servidor—que tot vol el seu temps, y la veritat acabarà per desarmar als tontos y als que 's mouhen per fins poch elevats contra la *associació*: es clar que fa sufrir lo veurer que en els pobles en lloch de unió hi há divisió, que las personas honradas y que buscan el bè dels pobles, son á vegadas menos cregudas; y que 'n resum son més creguts els dolents que 'ls bons, pero sempre ha sigut aixis, y més si hi há falta de il·lustració y moralitat.

Aixó no 'ns ha de acobardir per deixar de fer el bè y posar els medis per lograrlo, cumplint ab nostre deber, tranquils per l' éxit, sigui 'l que vulga, sens esperar ni tan sols l' agraïment de molts: aixó prova que molts se deixan governar per la passió y no per la rahó, que no jutjan com deurian als homes per las sevas obras, com als arbres pe'ls seus fruyts. Més, molt més important es la relligió que decideix de nostra eterna salvació ó condempnació, y no obstant, moltissims no resan ni compleixen ab la obligació d' anar á Missa y faltan á lo que Dèu mana, de lo qual se m' en planyia un senyor Rector plé de zel y de tristor, y jo li deya: Es molt trist que 'ls parroquiáns creguin y segueixin consells de perdició y que no escoltin la veu del Rector que 'ls parla per encarrech de Dèu de la salvació, que es el negoci més important; pero consolis que á Jesucrist li passá pitjor, y cumplint vosté ab el seu deber ja compleix devant de Dèu, y aquells que 's vulguin perdre que 's perdin, que sempre n' hi há que 's volen salvár y se aprofitan.

Tant debó que aquet metje pagés, amich mèn ab qui fá temps teníam aquesta conversa, tingués forsa imitadors, donchs vivia en el camp, disposant de medis sobrats per viurer en ciutat; y feya molt bè perque en el camp se criaba fort ell y la familia, y com hem dit portava avenços y ventatjas als pagesos del país. ¡Oh, y quina desgracia per ells y pe' l poble es que 'ls propietaris rics deixin las sevas propietats y visquin en las grans poblacions, privant als pagesos y pobles dels seus capitals, dels seus consells, de la seva inteligencia, del seu apoyo y del seu bon exemple! Bona culpa tenen del endarreriment y desmoralisació y desunió de molts pobles que sols coneixen als propietaris per pagar, y bon compte n' haurán de donar á Dèu y á la patria.